

Τι να κάνουμε για να μπει η χώρα σε τροχιά ανάπτυξης

Τα βασικά σημεία της ομιλίας του Μιχάλη Σάλλα στην εκδήλωση της διαΝΕΟσις στην αρχαία Ολυμπία

1. Θα επιχειρήσω να συμβάλω με συγκεκριμένες προτάσεις στον δημόσιο διάλογο για το ζήτημα της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Υπάρχει ανάγκη γόνιμου και αποτελεσματικού διαλόγου με ένα και μόνο στόχο: πως θα ανακάμψει το ταχύτερο δυνατόν η οικονομία και θα εισέλθει σε φάση βιώσιμης ανάπτυξης. Θεωρώ ότι χρειάζεται να συνεισφέρουμε όλοι με τις γνώσεις και τις ιδέες μας στην προσπάθεια επίτευξης αυτού του στόχου. Είναι σε όλους γνωστοί οι λόγοι για τους οποίους έχουμε φθάσει εδώ, ποιες είναι οι ρίζες του προβλήματος. Το μοντέλο ανάπτυξης, ο μη εκσυγχρονισμός των θεσμών, ο πελατειακός χαρακτήρας του πολιτικού συστήματος και της Δημόσιας Διοίκησης κλπ.
2. Είναι γεγονός όμως ότι παρά τις καθυστερήσεις, τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικές μεταρρυθμίσεις προς την **δημιουργία ενός ανταγωνιστικότερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος**. Για παράδειγμα, η δημοσιονομική πρόοδος, οι συνθήκες στην αγορά εργασίας ή το ασφαλιστικό δεν έχουν καμία σχέση με το καθεστώς που γνωρίζαμε μέχρι και την δεκαετία του 2010. Ακόμη προς αυτή την κατεύθυνση συμβάλει το ενεργειακό κόστος και η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, τα οποία ακολουθούν τη μείωση των διεθνών τιμών πετρελαίου σε διατηρήσιμα επίπεδα όπως φαίνεται.

Δημιουργία επενδυτικού-αναπτυξιακού περιβάλλοντος

1. Οι θετικές αυτές συνθήκες ασφαλώς δεν αρκούν. Για την δημιουργία ενός διατηρήσιμου και αξιόπιστου αναπτυξιακού περιβάλλοντος πρέπει να βρεθεί λύση στο φορολογικό ζήτημα. Οι επενδύσεις, που θα υποστηρίξουν την ανάπτυξη της οικονομίας χρειάζονται ένα **σταθερό και αξιόπιστο φορολογικό πλαίσιο** που να δίνει τη βεβαιότητα στον επενδυτή - με δέσμευση 15ετούς ισχύος συγκεκριμένων βασικών διατάξεων - ότι τα σχέδια του δεν θα ανατραπούν στον προβλέψιμο χρόνο ζωής της επένδυσής του. Για την τόνωση των επενδύσεων θα μπορούσε επίσης να θεσπισθεί η δυνατότητα απόσβεσης του συνόλου των νέων επενδύσεων, από τις πρώτες μετά την επένδυση

κερδοφόρες χρήσεις της επιχείρησης, ενώ για την γενικότερη ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας, να νομοθετηθεί η πρόβλεψη-δέσμευση συγκεκριμένης μείωσης του συντελεστή φορολόγησης των επιχειρήσεων. Για παράδειγμα, ετήσια μείωση κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες, ώστε το 2020 να περιορισθεί στο 20% η φορολόγηση των επιχειρήσεων θα ήταν ένα γεγονός που θα προσέδιδε στην παρούσα φάση ιδιαίτερη δυναμική στην επιχειρηματικότητα, τις επενδύσεις, την ανάπτυξη και την απασχόληση.

2. Ένα μεγάλο ζήτημα αναφορικά με τη δημιουργία επενδυτικού-αναπτυξιακού περιβάλλοντος είναι και αυτό της δικαιοσύνης και το κρατικών φορέων που συμμετέχουν. Οι χρονοβόρες διαδικασίες που σχετίζονται με την εκδίκαση οικονομικών υποθέσεων στα δικαστήρια είναι από τους μεγαλύτερους ανασταλτικούς παράγοντες στην ανάπτυξη. Το βιώνουμε τελευταία σε μια σειρά μεγάλων επενδύσεων που καθυστερεί η υλοποίηση τους λόγω νομικών-δικαστικών εκκρεμοτήτων. Θεωρώ ότι η πολιτεία θα πρέπει να αντιμετωπίσει με τόλμη το ζήτημα αυτό, θεσμοθετώντας άμεσα μέτρα για την εξομάλυνση αυτής της κατάστασης. Η δημιουργία «οικονομικών» δικαστηρίων, ο εμπλουτισμός του δικαστικού σώματος με δικαστές με οικονομική παιδεία, η κατά προτεραιότητα εκδίκαση υποθέσεων με βαρύνουσα οικονομική σημασία, ακόμη και η ελαχιστοποίηση του χρόνου τελεσιδικίας των υποθέσεων που αφορούν οικονομικές και φορολογικές διαφορές, θα άρει τις αβεβαιότητες και θα ενθαρρύνει τις επιλογές επενδυτών και επιχειρηματιών. Η μεταρρύθμιση και ο **εκσυγχρονισμός του συστήματος απονομής δικαιοσύνης** είναι επείγουσα προϋπόθεση για τον απεγκλωβισμό της αναπτυξιακής διαδικασίας.
3. Η πολιτεία θα πρέπει να ξαναδεί από άλλη οπτική το ζήτημα των ιδιωτικοποιήσεων και ιδιαίτερα των δραστηριοτήτων που απαιτούν σημαντικές επενδύσεις κεφαλαίου για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη τους, όπως και των έργων υποδομής κυρίως αυτών που σχετίζονται με τις διεθνείς μεταφορές, τα δίκτυα ενέργειας, κλπ, καθώς αποτελούν αναγκαία προϋπόθεση για τη βελτίωση της συνολικής ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Η επιτάχυνση του προγράμματος των ιδιωτικοποιήσεων θα σηματοδοτούσε την πολιτική βούληση για ταχύτερη ολοκλήρωση των μνημονιακών δεσμεύσεων, με θετικό αντίκτυπο στις διεθνείς αγορές και τους επενδυτές. Σε συνδυασμό μάλιστα με την επίσπευση της ανάπτυξης των υποδομών θα αναβάθμιζαν την γεωπολιτική σημασία της ελληνικής οικονομίας με σημαντικά (συμπληρωματικά) οφέλη για τη χώρα από την αξιοποίηση της. Τα παραπάνω

αποτελούν ένα προνομιακό πεδίο για την προσέλκυση νέων φρέσκων κεφαλαίων στην οικονομία και την άμεση ενίσχυση της απασχόλησης.

4. Στο πνεύμα αυτό απαιτείται να προσαρμόσουμε και το ευρύτερο θεσμικό περιβάλλον που διέπει επιχειρήσεις και επενδύσεις. Οφείλουμε να **απαλλάξουμε τις επιχειρήσεις και τους επενδυτές από το υπέρογκο διοικητικό-γραφειοκρατικό κόστος**. Επειδή η απαιτούμενη μεταρρύθμιση των δομών του δημοσίου είναι μια μακρόχρονη διαδικασία, μια ιδέα θα ήταν να δημιουργηθούν εξειδικευμένα κέντρα – στα πρότυπα των ΚΕΠ – που θα λειτουργούν ως ανεξάρτητη υπηρεσία αποκλειστικά για την εξυπηρέτηση επιχειρήσεων και επενδύσεων, αναλαμβάνοντας τη διεκπεραίωση σε προκαθορισμένο χρόνο του συνόλου των ενεργειών που απαιτούνται σε σχέση με τις επιμέρους δημόσιες αρχές. Π.χ. μετά την συμπλήρωση ενός ολοκληρωμένου φακέλλου, ο απαιτούμενος χρόνος για την έκδοση των αιτούμενων αδειών της επένδυσης να είναι σε συγκεκριμένο χρόνο, ανάλογα με την περίπτωση. Μήνας, 3μηνο, 6μηνο.

Επαναπροσδιορισμός παραγωγικού και αναπτυξιακού προτύπου της χώρας

1. Υπάρχει ανάγκη επαναπροσδιορισμού του παραγωγικού και αναπτυξιακού προτύπου της χώρας. Το παραδοσιακό πρότυπο ανάπτυξης, στηριζόμενο σε υπερβολικό βαθμό στην κατανάλωση και με μοτέρ την οικοδομική δραστηριότητα, ανήκει στο παρελθόν. Κατέρρευσε με την κρίση και συμπαρέσυρε το σύνολο της οικονομίας με τις γνωστές συνέπειες. Η ανάπτυξη θα πρέπει να έχει μακρόπνοο, συνολικό και ισορροπημένο χαρακτήρα. Το νέο αναπτυξιακό και παραγωγικό πρότυπο θα πρέπει να είναι πολυδιάστατο και να είναι ανοικτό στον κόσμο και στο μέλλον, δηλαδή ανταγωνιστικό, εξωστρεφές και καινοτόμο.
2. Σε ένα κόσμο που ενοποιείται όλο και περισσότερο σε επίπεδο οικονομίας και ιδίως τεχνολογίας, **το παραγωγικό μας πρότυπο για να είναι ανταγωνιστικό οφείλει να είναι εξωστρεφές**. Η παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών οφείλει να απευθύνεται στη διεθνή ζήτηση, να ανταποκρίνεται δηλαδή πλήρως στις απαιτήσεις και τις προδιαγραφές της διεθνούς αγοράς. Επιπλέον για να βελτιώσουμε τη θέση της παραγωγής μας στη διεθνή αγορά, χρειάζεται και

διαφοροποίηση από τους διεθνείς ανταγωνιστές, την οποία θα πρέπει να αναζητήσουμε **στρεφόμενοι στην ποιότητα**, ακόμη και αν συνεπάγεται σε ορισμένες περιπτώσεις υψηλότερο παραγωγικό κόστος. Συνεπώς, για ένα μέρος της οικονομίας η αδυναμία αντιμετώπισης του πιθανώς υψηλού παραγωγικού κόστους, θα μπορούσε να εξισορροπηθεί μέσω της αναβαθμισμένης ποιότητας και της επιλογής κλάδων, επιχειρήσεων ή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας. Επιλογή που μας επιτρέπει να μετατρέψουμε τελικά τη χαμηλή παραγωγικότητα – γιατί περί αυτού πρόκειται – σε οικονομικό πλεονέκτημα αποφεύγοντας ή ξεπερνώντας γραφειοκρατικά βάρη. Βέβαια αυτό δεν μπορεί να είναι το κυρίαρχο γνώρισμα της οικονομίας. Το κυρίαρχο γνώρισμα είναι η δυνατότητα διεθνούς παρουσίας με απόλυτα ανταγωνιστικούς όρους.

3. Ο αναπροσανατολισμός του παραγωγικού μας προτύπου σημαίνει υποχρεωτικά στροφή στην καινοτομία, την σύγχρονη τεχνολογία και την ανάπτυξη της έρευνας. **Η καινοτομία σε κάθε μορφή οικονομικής δραστηριότητας και σε κάθε επίπεδο επιχειρηματικής λειτουργίας** οφείλει να αποτελέσει τη βάση της νέας ελληνικής επιχειρηματικότητας.

Η πολιτεία οφείλει να επενδύσει σοβαρά στη δημιουργική παιδεία και τη θεσμική θωράκιση της καινοτομίας και της ποιότητας, αλλά και ο ιδιωτικός τομέας οφείλει να επενδύσει στην ανάπτυξη της έρευνας, της τεχνολογίας και της πρωτοτυπίας. Στη χώρα μας, παρά τις καθυστερήσεις, υπάρχει ένα αρκετά εξειδικευμένο και ευπροσάρμοστο ανθρώπινο δυναμικό (με σημαντικό απόθεμα αυτού στο εξωτερικό) και μια μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρησιακή διάρθρωση που ευνοεί την υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογικών εφαρμογών ή και την **ανάπτυξη δραστηριοτήτων έρευνας και τεχνολογίας**.

Η ενσωμάτωση εφαρμογών σύγχρονης τεχνολογίας σε ευρεία κλίμακα, ανεξάρτητα τομέα ή κλάδου οικονομικής δραστηριότητας, θα πρέπει να είναι συστατικό στοιχείο του νέου προτύπου ανάπτυξης. Το μέλλον είναι στην τεχνολογία. Το έχουν κάνει με επιτυχία άλλες χώρες της Ευρώπης που δεσμεύουν το 3% με 4% του ΑΕΠ στην έρευνα και ανάπτυξη (R&D), όπως η Σουηδία, η Αυστρία, η Φιλανδία, όταν εμείς περιοριζόμαστε κάτω του 1% του ΑΕΠ.

4. Τα ιδιωτικά κεφάλαια για επενδύσεις είναι σήμερα ακριβά και περιορισμένα στη χώρα μας. Συνεπώς, οι διαθέσιμοι πόροι για ανάπτυξη προερχόμενοι είτε

από τα ευρωπαϊκά προγράμματα είτε από το ΠΔΕ θα πρέπει να αξιοποιούνται κατά τρόπο που να μεγιστοποιείται η οικονομική τους αποδοτικότητα. **Το συνολικό, δηλαδή, αποτέλεσμα να είναι πολλαπλάσιο εκείνου που το άθροισμα των προγραμμάτων δημιουργεί.** Για να λειτουργήσει όμως κάτι τέτοιο, θα πρέπει όλοι να σέβονται την απόδοση κεφαλαίων και το δημόσιο να λειτουργεί με τους χρόνους που απαιτούνται.

5. Συστατικό στοιχείο της επιχειρηματικότητας είναι η ανάληψη κινδύνων, όπως συστατικό στοιχείο της αγοράς είναι ο ανταγωνισμός. Δυστυχώς για πολλούς και διάφορους λόγους οι αρχές αυτές έχουν ατονήσει, με συνέπεια μια στρεβλή οικονομική κατάσταση. Η λογική της επιδοτούμενης επιχειρηματικότητας πρέπει να αλλάξει, γιατί αναπαράγει ένα παρωχημένο επιχειρηματικό πρότυπο - μη ανάληψης κινδύνου - που επιβαρύνει υπέρμετρα την οικονομία, αλλά και γιατί δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού για τις υγιείς επιχειρήσεις. **Η συμμετοχή του επιχειρηματία/επενδυτή στον κίνδυνο οφείλει να είναι διακριτή και η επιδότηση να είναι συνάρτηση του κινδύνου και της αποδοτικότητας της πρωτοβουλίας του.**

6. Δεν πρέπει να παρασυρθούμε από συγκυριακές καταστάσεις με μονοδιάστατη συγκέντρωση δραστηριοτήτων, όπως για παράδειγμα συμβαίνει με τον τουρισμό, ο οποίος τα τελευταία χρόνια έχει αποκτήσει μία αναπτυξιακή δυναμική οφειλόμενη πρωτογενώς σε εξωτερικά αίτια, έχοντας ενισχύσει την ιδιωτική κατανάλωση και μια σειρά δραστηριοτήτων προς την ανάκαμψη όπως μεταφορές, εστίαση, ψυχαγωγία, κλπ. Υπάρχουν μονάδες και ελληνικοί τουριστικοί προορισμοί που τους ζηλεύουν πολλά πασίγνωστα διεθνή τουριστικά θέρετρα. Τι κάνουμε όμως για να προστατεύσουμε το σύνολο του κλάδου ώστε να συνεχίσει και να σταθεροποιήσει την ανάπτυξή του. Ασφαλώς το ζήτημα αυτό δεν αφορά μόνο τις πρωτοβουλίες της πολιτείας. Ο επιχειρηματικός κόσμος μέσα από τις οργανωμένες εκφράσεις του (Επιμελητήρια, Επαγγελματικοί Σύλλογοι) θα πρέπει να έχει ενεργό ρόλο στην καθοδήγηση των επαγγελματιών και των επιχειρηματιών. Δεν μπορούμε να περιμένουμε από το κράτος να επιβάλει μέσω ελέγχων την απαιτούμενη ποιότητα, ώστε να καταστήσουν τις τουριστικές υπηρεσίες ποιοτικά ανταγωνιστικές και μακροχρόνια βιώσιμες. Αυτό το ρόλο εγώ τον χρεώνω πρωτίστως στα Επιμελητήρια και τους Επαγγελματικούς Συλλόγους.

7. Θα πρέπει να αναληφθούν πρωτοβουλίες για την αναβάθμιση των τουριστικών υπηρεσιών της χώρας, από τις οποίες απουσιάζει, συχνά προκλητικά, η έννοια της ποιότητας δημιουργώντας άνιση ανταγωνιστικότητα και ευκαιριακή ανάπτυξη. Η θέσπιση και η αυστηρή εφαρμογή προδιαγραφών ποιότητας, από υλικά κατασκευής και εξοπλισμούς μέχρι και αισθητική εμφάνιση των επαγγελματικών χώρων, θα πρέπει να είναι μακροχρόνιος στόχος της τουριστικής πολιτικής. Σε συνεργασία με την αυτοδιοίκηση θα πρέπει επίσης να γίνει καθορισμός ζωνών υψηλού τουρισμού για το σύνολο των δραστηριοτήτων στις τουριστικές αυτές περιοχές (υποδομές, ξενοδοχεία, ξενώνες, ενοικιαζόμενα δωμάτια, υπηρεσίες εστίασης, ψυχαγωγίας, κ.α.).
8. Τα τελευταία χρόνια πολύς λόγος έχει γίνει για την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας. Όμως, με εξαίρεση την Πειραιώς καμία άλλη Τράπεζα δεν μπόρεσε δυναμικά στην ουσιαστική οικονομική στήριξη, στη χρηματοδότηση δηλαδή της αγροτικής οικονομίας, από την οποία εξαρτάται και ένα μεγάλο ποσοστό της μεταποίησης στη χώρα μας. Ο αγροτικός τομέας μαζί με τη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων (αγροδιατροφικός τομέας) συνεισέφεραν το 2014 το 7,2% της συνολικής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας και καλύπτουν μαζί το 15% της συνολικής απασχόλησης. Επιπλέον, τα προϊόντα του αγροτικού τομέα και της μεταποίησης τους, παρά το ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο με το εξωτερικό, καλύπτουν το 19% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών. Χρειαζόμαστε νέα εργαλεία ανάπτυξης όπως το πρόγραμμα **Συμβολαιακής Γεωργίας και Κτηνοτροφίας**, μέσα από το οποίο αντιμετωπίζεται δραστικά η έγκαιρη και ομαλή πληρωμή των αγροτών και διασφαλίζονται οι ανάγκες ρευστότητας αγροτών και επιχειρήσεων του αγροδιατροφικού τομέα. Η αγροτική παραγωγή έχει τεράστια περιθώρια ανάπτυξης, ενίσχυσης του ΑΕΠ και συνεισφοράς στα δημόσια έσοδα. Χρειάζεται, βέβαια, προσαρμογή στις σύγχρονες οικονομικές συνθήκες, αναδιάρθρωση της παραγωγής και αναμόρφωση των παραδοσιακών δομών και σχέσεων με την αγορά. Κυρίως όμως χρειάζεται η μέγιστη δυνατή προσθήκη αξίας και η ομοιογένεια ποιότητας στο αγροτικό προϊόν, κυρίως όταν προορίζεται για εξαγωγή. Κύρια επιδίωξη θα πρέπει να είναι η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας στον αγροτικό τομέα και η καθετοποίηση της παραγωγής, ώστε ο πρωτογενής τομέας να μπολιασθεί με επιχειρηματική λογική, να προσανατολισθεί σε κερδοφόρες καλλιέργειες, να επιδιώξει τη μείωση του κόστους, να αποκτήσει ποιότητα, να συνδεθεί άμεσα με την μεταποίηση, να αποκτήσει εμπορικό όνομα και να αναζητήσει θέση των προϊόντων του στη διεθνή αγορά.

9. Υπάρχουν σημαντικοί νέοι κλάδοι με μακρόχρονη οικονομική προοπτική, όπως η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ή οι μονάδες περιβαλλοντικής χρησιμότητας μεταξύ των οποίων η κομποστοποίηση απορριμμάτων, η παραγωγή ενέργειας από απορρίμματα, η επεξεργασία αστικών και βιομηχανικών λυμάτων, η αφαλάτωση ύδατος, οι υδροπονικές καλλιέργειες και, γενικότερα, κλάδοι συναφείς με την πράσινη επιχειρηματικότητα. Οι ανάγκες της χώρας σε μονάδες περιβαλλοντικής χρησιμότητας είναι επείγουσες και σημαντικά πιο αποδοτικές για την ιδιωτική ή και την αυτοδιοικητική επιχειρηματικότητα. Θα μπορούσε να εξετασθεί **η θεσμοθέτηση και ειδική χωροθέτηση τέτοιων δραστηριοτήτων (στα πρότυπα των ΒΙΠΕ ή των Βιοτεχνικών Πάρκων)** για να αποφευχθούν οι αντιδράσεις από τις χρόνιες προκαταλήψεις των τοπικών κοινωνιών.
10. Συχνά, πολλοί αναφέρονται στην ανάγκη ή την ευκαιρία αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών και μορφών επικοινωνίας για βελτίωση της παραγωγικότητας στις διάφορες οικονομικές δραστηριότητες. Η προοπτική αυτή για να προσλάβει δυναμική χρειάζεται πρώτα να αποκτήσει κρίσιμη μάζα. Νομίζω ότι χρειαζόμαστε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ενθάρρυνσης της μαζικής εφαρμογής νέων τεχνολογιών και σύγχρονων μεθόδων οργάνωσης, παραγωγής και διαχείρισης για το επιχειρησιακό δυναμικό της χώρας με τον καθορισμό συγκεκριμένων ζωνών εφαρμογής αυτού του προγράμματος (cluster) ανά περιφέρεια, οι οποίες θα αποτελέσουν το μοχλό για την διάχυση των νέων τεχνολογιών σε όλη την οικονομία. Οι επιχειρήσεις στις ζώνες αυτές θα αποτελούν το πεδίο εφαρμογής ή και ανάπτυξη νέων τεχνολογιών με την υποστήριξη αντίστοιχων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων της χώρας και του εξωτερικού, ενώ θα προβλέπονται ειδικά κίνητρα εγκατάστασης επιχειρήσεων τεχνολογικών εφαρμογών, εργαστηρίων ερευνών, κέντρων τεχνολογικής εξειδίκευσης νέων επιστημόνων και ειδικές πρόνοιες για την εγκατάσταση ξένων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας.
11. Ένας τομέας ιδιαίτερου ενδιαφέροντος είναι τα δίκτυα διακίνησης εμπορευμάτων (logistics) και, γενικότερα, οι παραγωγικές υποδομές, όπως οι Βιομηχανικές Περιοχές, τα Χονδρεμπορικά Πάρκα, οι Αποθηκευτικές Δραστηριότητες, οι Ζώνες Φόρτωσης και Μεταφόρτωσης σε μεταφορικούς κόμβους κλπ. Οι δραστηριότητες αυτές αποτελούν προνομιακό πεδίο για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων και έχουν καθοριστική σημασία για τη συνολική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, καθώς δημιουργούν συνέργιες μειώνοντας τα παρεπόμενα κόστη της παραγωγής.

12. Ο ιδιωτικός τομέας θα μπορούσε να αναλάβει ενεργότερο ρόλο στις επενδύσεις μεγάλης κλίμακας, και επενδυτικά projects σε τομείς που ενέχουν ρίσκο ή απαιτούν υψηλό βαθμό καινοτομίας. Σήμερα πλέον, πέρα από τα παραδοσιακά εργαλεία χρηματοδότησης που έχει στη διάθεση του ο επενδυτής (ΕΣΠΑ, ΚΑΠ, κλπ), υπάρχει το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (πρωτοβουλία J-C Juncker ύψους 315 δις ευρώ για την 3ετία 2015 – 2017) που προσανατολίζεται στους τομείς των υποδομών, ιδίως ευρυζωνικά και ενεργειακά δίκτυα, καθώς και στις υποδομές των μεταφορών σε βιομηχανικά κέντρα - στην εκπαίδευση, την έρευνα και καινοτομία - και στην ανανεώσιμη ενέργεια και την ενεργειακή απόδοση. Πρόσφατα διάβασα ότι, αν και από άποψη ταχύτητας και αποτελεσματικότητας, η εφαρμογή του Σχεδίου Γιούνκερ κινείται ικανοποιητικά στην Ελλάδα, εντούτοις συναντά δυσκολίες στο να εντοπίσει επενδυτικές προτάσεις με επαρκές μέγεθος, γεγονός που οδήγησε στη μείωση του κατωτάτου ορίου επένδυσης για χρηματοδότηση από τα 25 στα 15 εκατ ευρώ για την περίπτωση της χώρας μας. Είναι πάντως ενθαρρυντικό το ότι σύμφωνα με Έκθεση της ΕΤΕπ «στο πλαίσιο του Σχεδίου Γιούνκερ, έχουν εγκριθεί μέχρι στιγμής δάνεια ύψους 1,2 δις. ευρώ, με τον στόχο να αποφέρουν συνολικές επενδύσεις ύψους 3,7 δις. Ευρώ.»
13. Πέρα από το τραπεζικό σύστημα θα πρέπει να αναζητήσουμε και νέα μέσα πιστοδοτήσεων προς τις επιχειρήσεις. Ένα παραδοσιακό εργαλείο μακρόχρονης πίστης, που θα διευκόλυne τα επενδυτικά σχέδια υγιών επιχειρήσεων και που θα τα προτιμούσαν ενδεχομένως και οι επενδυτές, είναι τα εταιρικά ομόλογα, τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ευρύτερα ως εναλλακτικό μέσο χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, εφόσον επιλυθεί ο τρόπος ρευστοποίησης τους. Η δυνατότητα αυτή θα μπορούσε να γίνει πραγματικότητα, αν υποστηριχθεί πρωτοβουλία της ΕΧΑΕ για τη δημιουργία αγοράς εταιρικών ομολόγων στα πρότυπα ανάλογης αγοράς που δημιουργήθηκε προ ετών στην Ισπανία. Στην αγορά αυτή η οποία είναι ανεπίσημη (unofficial) και, συνεπώς, οι απαιτήσεις εισόδου είναι πιο ευέλικτες και οι διαδικασίες ταχύτερες, διαπραγματεύονται εταιρικά ομόλογα μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες παρουσιάζουν καλές προοπτικές ανάπτυξης και ανάλογη διαβάθμιση της πιστοληπτικής τους ικανότητας.
14. Υπάρχουν πολλά ακόμη που θα μπορούσαμε να πούμε όπως για την συστηματική απελευθέρωση επαγγελματιών ή τον εκσυγχρονισμό της

δημόσιας διοίκησης και για σύγχρονες εμπορικές δομές. Ωστόσο όλα είναι πολύ δύσκολα χωρίς την κατάλληλη διοικητική υποδομή, και με έλλειμα εμπιστοσύνης και πόρων. Είναι πρώτης προτεραιότητας θέμα η δημιουργία ενός νέου σχεδιασμού εξόδου από την κρίση, ουσιαστικά θα πρέπει να έχει ως άμεσο στόχο τη δημιουργία εμπιστοσύνης σε ότι αφορά το μέλλον της χώρας και ασφαλώς της οικονομικής της προοπτικής. Για να γίνει όμως αυτό, χρειάζεται, σε κάποιο βαθμό τουλάχιστον, τη συμπαράσταση και τη στήριξη όλου του πολιτικού κόσμου, αλλά κυρίως της ίδιας της κοινωνίας. Φανταστείτε μια οικονομική και κοινωνική πλατφόρμα με ανοιχτά όλα τα μεγάλα θέματα: Ανταγωνισμό και Ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών, Δημοσιονομική Πολιτική και Διοίκηση, Τραπεζικό Ισοζύγιο και Κόκκινα δάνεια, Ασφάλεια και Κοινωνική Πολιτική, ιεράρχηση και ενίσχυση Διασυννοριακών Σχέσεων και Συναλλαγών, Παιδεία-Πολιτισμό, οικολογική και αισθητική αναβάθμιση. Όλα τα παραπάνω απαιτούν αντιμετώπιση και μακρόπνοο σχεδιασμό. Απαιτούν επεξεργασία, συμφωνία και σοβαρά επεξεργασμένη διατύπωση προτάσεων.

Σε μελέτες στις οποίες βασίζεται έρευνα της ΔΙΑΝΕΟΣΙΣ το 2050 ο πληθυσμός της χώρας, εάν συνεχισθεί στο σημερινό δημογραφικό μοντέλο, μπορεί να μην ξεπερνά τα 8,5 εκ. από σχεδόν 11 εκατ. που είναι σήμερα. Η οικονομία της χώρας και το ασφαλιστικό της σύστημα θα πρέπει να υποστηριχθεί από ενεργό πληθυσμό 3 έως 3,5 εκατ. ανθρώπων έναντι 4,7 σήμερα. Χωρίς σοβαρό σχεδιασμό το πρόβλημα είναι αντιμετώπισιμο;